

Namibia frælst

Í GJÁR varð flaggið vundið á stong í heimsins yngstu tjóð. Namibia fekk sjálfstýri aftan á at hava verið undir suðurafrikonskum apartheiddóki í meira enn 70 ár. Namibia, sum frammanundan var týskt hjáland, er seinasta hjálandið í øllum Afrika, sum nú fær sjálfstýri.

LANDIÐ hevur eins og mong onnur lond í Afrika eina lagnutunga søgu. Seinastu 30 árin hevur verið opið kríggj millum frælsisrørsluna Swapo og suðurafrikanska hjálandastýrið, sum so eisini hevur fingið munandi stuðul úr sjálvum Suðurafrika. Hóast útgjørt við øllum teimum mest nútímans vápnunum, so hevur tað ikki eydnast suðurafrikanarum og teirra fylgisneytum í Namibia at fáa bilbugt við teimum tjóðskaparhugaðu Swapo deildunum.

Í DAG siggja vit so úrslitið av stríðnum hjá Swapo: eitt frælst Namibia við eini demokratisk valdari stjórn. Úr øllum heiminum eru komnir stjórnarleiðarar til Namibia at vera til staðar, nú heimsins yngsta tjóð varð fodd, ein tjóð, sum hevur megnað at slíta sær so sterku og manna-hatsku apartheidleinkjurnar.

MEN hetta er ikki hent uttan altjóða stuðul. Við ST-felagsskapinum á odda hevur tað eydnast við altjóða diplomati og eisini trýsti at fáa Suðurafrika at ganga við til at loysa Namibia úr sínum kvorkratak. Suðurafrika hevði einki annað val enn at ganga krøv-

unum frá namibiarum sjálvum og annars ST og stórveldunum á mót: at geva hesum seinasta hjálandinum í Afrika sjálfstýri. Kríggj- ið móti Swapo var vorðin ein so mikið stór byrða fyri Suðurafrika, at tað hevði lítið annað at velja í enn at geva landinum frælsi.

NÚ vit fegnast um, at Namibia hevur klárað at slíta leinkjur apartheid, so eiga vit eisini at minnst ein av teimum monnum, sum var við til at leggja lunnar undir sjálfstýri Namibia, nevniliga unga og klóka svian Jan Carlson, sum doyði í eini flogvanluku herfyri í sínum arbeiði sum Namibia-kommiserur, t.v.s. hægsti maður í táverandi Namibia, sum ST í veruleikanum hevði at umsita, nú suðurafrikanska hertøkan av landinum ongantið varð góðtíkin av ST ella nokrum landi. Jan Carlson átti ein stóran leiklut í frælsisstríði Namibia og er tað m.a. honum fyrri at takka, at landið í dag er frælst og fritt.

HÓAST Namibia er eitt tilvildarligt land í Afrika, so hava júst feroingar ikki sørt av kunnleika til hetta landið. Fyri umleið tveimum árum síðani fóru feroingar til Namibia og gjørdur avtalu við táverandi hjálandastýrið um fiskirættindi í namibiskum sjógv. Henda avtala varð nógv umrødd í Føroyum, serliga tí at mong hildu tað vera skeiðt at gera beint tvørturímóti tí flest onnur lond gjørdur, nevniliga at boykotta og kvetta øll bond við apartheidstýrið.

HELDUR ikki namibiarum sjálvum dámdu hetta okkara stig, og kom eisini eitt hvassorðað mótmaili frá namibiskum felagsskapum móti samarbeiði okkara við júst tað stýri, sum namibiarar nú eru slopnir av ið.

NÚ Namibia hevur fingið sjálfstýri, kunnu vit so spyrja, hvussu við okkara samarbeiði við Namibia! Okkara hugsan er tann, at her eiga feroingar beinanvegin, landsstýrið eiga at leggja fyrri, at fáa samstarv í lag við nýggju namibisku stjórnina. Vit eiga at byrja heilt av nýggjum og gloyma tað, sum var. Sjálvandi áttu vit at havt biðað til landið fekk frælsi at sett skjótil á samarbeiðið, men farið er farið. Vit gjørdur eitt mistak, og vit kunnu so eisini bota uppá tað nú. Vit eiga at bjóða okkum fram at byggja upp namibisku fiskivinnuna frá botni av. Hetta megna vit sjálvandi ikki einsamallir, men lat okkum vísa ein góðan vilja, lat okkum bjóða namibiskum politikarum og vinnulívsfólki til Føroya at siggja, hvat ein eiga at gera og hvat ein ikki eiga at gera, tá fiskivinnan skal mennast.

TAD er greitt, at størri tjóðir fara eisini at bjóða seg fram, men vit ivast ikki í, at tað besta fyrri eina litla og lítið framkomna tjóð sum ta namibisku er at fáa samarbeiði í lag við eitt annað lítið land, sum eitt nú hevur fiskivinnu sum høvuðsvinnu. Einku er at ivast í, at namibiarar fegnir fara at taka av tilboði okkara og koma henda vegin at siggja, hvussu vit hava bygt upp okkara fiskivinnu.

SO vil onkur spyrja, hvat vit skulu hava burtur úr einum slíkum samstarvi. Tað er skeiðt altíð at leggja út við hesum spurningi. Tað snýr seg fyrst og fremst um, hvussu vit, sum hava kunnleika og royndir, kunnu hjálpa øðrum, sum skulu byrja heilt frá botni av. Men tað sigur seg sjálvt, at eitt tilfitt samarbeiði fer eisini at gagna okkum við tað, at vit kunnu lata teimum útgerð og know how.

KANSKA hetta eisini fer at gera, at vit einaferð í framtíðini sleppa at fiska í teirra sjógv, men hetta má bara ikki vera orsøkin til, at vit vilja hjálpa teimum — geva teimum hjálp til sjálvhjálp.

EINGIN ivi er um, at koma vit væl frá eini roynd at vera við til at menna namibisku fiskivinnuna, so fer tað eisini í longdini at vera okkum sjálvum til gagns.

TAD er nú, tað má »handlast«. Føroya landsstýri eiga alt fyrri eitt at senda heilsan til nýggju namibisku tjóðina og um somu tíð bjóða seg fram til at vera við til at menna namibisku fiskivinnuna.

VIT skulu annars her ynskja nýggja landinum tillukku við sjálfstýrinum. Tær bestu vónir til tey fólk, sum nú skulu til at byggja landið upp aftan á at hava verið undir fremmandum oki í meira enn 100 ár.

jamú

Gjòrdist skattgjalddaranum dýrt

— og Palleba stendur spyrjandi

Mangur skattgjalddari kring landið mundi gerast klokkr henda dagin, tá landsstýrismaðurin í figgjarmálum avdúkaði fyrri almenninginum, at meirnýtsla landskassans fyrri 1988 var heilar 461 mio. kr.!

Ikki minni tespilig gjòrdist henda avdúking av, at sami upplýsti, at stóru partur av hesi peningaupphædd var jattaður uttan at heimildir vóru til staðar.

Her var talan um rakstrarliga meirnýtslu eins væl stóra meirnýtslu úr ymiskum grunnum.

Skattgjalddarin eiga at kunnast

Í hesum døgum, har

skattgjalddarin kennir seg knokkroyttan, er tað ikki so logið, at hann er forvitin at vita, hvussu skattapeningur hansara verður og hevur verið umsitin av landsins myndugleika.

Vælskiljandi hava tí eisini verkafelag kring landið kravt almenna hoyring um »Heygadrang«.

Ta einki eiga at verða at dýlja í slíkum máli, er ynski verkafelaganna heilt rimiligt og eiga at vinna frama.

Hvussu skattgjalddarans peningur á øðrum økjum er umsitin, eiga somuleiðis ikki at vera fjalt fyrri almenninginum.

Heimildir spurningurin

Ljóðað hevur, at millióna upphæddir hava verið nýttar uttan at neyðugar heimildir vóru í lagi.

Skattgjalddarin stendur undrandi og spyr: »hvussu i viðastu verð kann slíkt koma fyrri — og ganga???

Ti er tað umráðandi, at veruleikin verður lagdur á borið og at skattgjalddarin ikki verður hildin fyrri tað turra spott av teim, ið royna at sleppa sær undan ábyrgd.

Ábyrgdin leggjast á rætta stað

Umtalaða meirnýtsla eiga ikki bara stillisliga at

fara aftur við bordinum — ei heldur bert at hanga í leysari luft, men heldur at fáast upp á pláss, soleiðis at skilja, at ábyrgdin verður lögð, har hon eiga at ligga — og tað er ikki hjá Palleba!!

Hugstoytt

Í hesum døgum, har útróðrar- og fiskimaðurin, verkamaðurin og aðrir skattgjalddarar merkja nivandi byrðar á sínum herðum — og hava trupult at fáa endarnar at røkka, eiga tað at kennast sera hugstoytt fyrst at gelda rokningina hjá øðrum, og so enntá ikki at vita ella hava trygd fyrri, hvat peningurin í veruleikanum verður nýttur til.

politisk viðmerking

Eiga at kannast

Einasta rætta og rimiliga í slíkum álvarsmálum er, at ein nágreinilig kanning fer fram av hesi risa meirnýtslu fyrri umtalaða ár.

Vit í Kristiliga Fólka-flokkinum eru av tí áskoðan, at kanningin verður gjørd av øvildugum persónum, og at tingið fær kanningarúrslitið til viðgerðar, samstundis sum almenningurin fær úrslitið at vita.

Fólkadómstólurin

Ávisir politikarar her á landi hava gjørt seg til talsmenn fyrri einum sokallaðum »Fólkadómstóli«, og hava í hesum sambandi vist til eitt nú

Rumenia, har fólkid feldi dómin yvir landsins stýri.

Skuldi fólkid her á landi felt dóm yvir ábyrgdarleysu meirnýtsluna í valárinum 1988, mundi so ikki ein natúrligur úrskurður verið, at hesir (teir politikarar, sum hava ábyrgdina av meirnýtsluni) tey næstu 50 árin vóru hildnir uttanfyri lögtings- og landsstýrisins gátt???

Lívt so spyrst!

Tordur J. Niclasen
løgtingsmaður